

תנועת הקיבוץ הדתי

י"ב כסלו, 19.11.2010

גיליון מס' 234

שבת פרשת וישלח

מאת הרב אפרים ב"ק

לשונות של חיבה

אחת הפרשיות הפחות מדוברות בדרשות פרשת השבוע היא 'מעשה דינה':
וַתֵּצֵא דִּינָה בַת-לֵאָה, אֲשֶׁר יָלְדָה לְיַעֲקֹב, לְרָאוּת, בְּבָנוֹת הָאָרֶץ. וַיְרָא אֹתָהּ שָׁכֵם בֶּן-חַמּוֹר, הַחִוִּי-נָשִׂיא
הָאָרֶץ; וַיִּקַּח אֹתָהּ וַיִּשְׁכַּב אִתָּהּ, וַיַּעֲנֶה וַתְּדַבֵּק נַפְשׁוֹ, בְּדִינָה בַת-יַעֲקֹב; וַיָּאָהֵב, אֶת-הַנְּעֹר, וַיִּדְבָּר, עַל-לֵב
הַנְּעֹר וַיֹּאמֶר שָׁכֵם, אֶל-חַמּוֹר אָבִיו לֵאמֹר: קַח-לִי אֶת-הַיְלָדָה הַזֹּאת, לְאִשָּׁה וַיַּעֲקֹב שָׁמַע, כִּי טָמְא
אֶת-דִּינָה בְתוֹ, וּבְנִי הָיָה אֶת-מִקְנֶהוּ, בְּשָׂדֶה; וְהִחְרַשׁ יַעֲקֹב, עַד-בָּאָם וַיֵּצֵא חַמּוֹר אָבִי-שָׁכֵם, אֶל-יַעֲקֹב,
לְדָבָר, אֹתוֹ וּבְנֵי יַעֲקֹב בָּאוּ מִן-הַשָּׂדֶה, כְּשָׁמְעָם, וַיִּתְעַצְבוּ הָאֲנָשִׁים, וַיַּחַר לָהֶם מְאֹד: כִּי-נָבְלָה עָשָׂה
בְּיִשְׂרָאֵל, לְשָׁכַב אֶת-בַּת-יַעֲקֹב, וְכֹן, לֹא יַעֲשֶׂה וַיִּדְבָּר חַמּוֹר, אֹתָם לֵאמֹר: שָׁכֵם בְּנִי, חָשְׁקָה נַפְשׁוֹ
בְּבַתְּכֶם-תָּנּוּ נָא אִתָּהּ לוֹ, לְאִשָּׁה.

אולם דווקא במדרש מקבלת הפרשיה הזו התייחסות אחרת לגמרי:
'וידבר חמור איתם לאמור' - ריש לקיש אמר: בג' לשונות של חיבה חיבב הקב"ה את ישראל
בדביקה, בחשיקה ובחפיצה. 'בדביקה' - ואתם הדבקים, 'בחשיקה' - לא מרובכם מכל העמים חשק
ה', 'ובחפיצה' - ואישרו אתכם כל הגויים כי תהיו אתם ארץ חפץ.
ואנו למדים אותה מפרשה של רשע הזה: בדביקה - ותדבק נפשו; בחשיקה - שכם בני חשקה נפשו
בבתכם; בחפיצה - כי חפץ בבת יעקב'.

ריש לקיש מלמד אותנו דבר גדול על חיבתו של הקב"ה לעמו ישראל בשלוש לשונות של חיבה שהוא
מצטט. דבקות, חשק וחפץ, מילים שיוצרות הרגשה של נעימות ואינטימיות ואפילו רומנטיות בין
הקב"ה ועם ישראל, מילים שיוצרות קשר וחיבור מרוממים ונעלים. ואולם ריש לקיש מוסיף
שהמקור לכל הקדושה והרוממות הזו נלקח דווקא "מפרשה של אותו רשע" כשהכוונה היא אל אותו
שכם, מאותה פרשיה של 'מעשה דינה'.

כיצד ניתן להבין את המדרש? מה בא ריש לקיש ללמדנו בחיבור לפרשיה זו?
ייתכן והמפתח להבנה מצוי בקריאה בפשט הפסוקים בפרשתנו. הפסוקים מתארים לנו את מעשהו
של שכם כלפי דינה בצורה שלילית ביותר: "וירא אותה... ויקח אותה וישכב אותה ויענה" דינה
עבורו היא חסרת שם או אישיות (אותה), והפעלים הרצופים מחדדים את האקטיביות, את
הברוטאליות של שכם כלפי דינה, עד כדי עינוי וכאב שנגרמים לה.

אולם בשלב הזה של הקריאה ניתן לראות מעין שינוי ביחסו של שכם לדינה: "ותדבק נפשו בדינה בת יעקב, ויאהב את הנערה, וידבר על לב הנערה... קח לי את הנערה הזאת לאשה... חשקה נפשו בבתכם..." שכם משתנה ואיתו יחסו לדינה. היא מקבלת אישיות ושם בעיניו, והופכת להיות נערה, הוא חש כלפיה רגשות, מדבר על ליבה ורוצה לקחת אותה לאשה בהסכמה. לא כך צפינו שיימשך יחסו של שכם לדינה.

הדבקות, החשק והחפץ מצויים כולם בשלב הזה של יחסי שכם ודינה, הם מבטאים את השינוי הטובה שחל בשכם הרשע. ריש לקיש, שבעצמו עבר שינוי בחייו, מזהה את השינוי הזה שחל בשכם, ומזהה שם את המקור ליחסו המחבב של הקב"ה לישראל. ריש לקיש רוצה להדגיש בפנינו שהחיבה שחש הקב"ה לישראל נובעת מאותו מקום של יכולת השינוי של האדם - מרע לטוב. האפשרות העומדת בפני האדם להשתנות, כשהיא מתממשת, היא מגלה את גדולתו של האדם, את ייחודו בעולם, ואולי גם את התגשמות הציפיות התלויות בו מצידו של הקב"ה, ועל כן מעוררת את חיבתו הגדולה של הקב"ה. הקשר שקושר ריש לקיש בין חיבתו של הקב"ה לישראל לחיבתו של שכם לדינה מואר כך באור אחר ובהיר יותר.

שבת שלום ושלווה.

הרב אפרים ב"ק, נשוי לשרה ואב לחמישה, ויחד בונים את ביתנו בכפר עציון. רב, ומחנך את הדור הבא בביה"ס התיכון המשותף בקבוצת יבנה. רב בארגון 'צהר'.

אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו באינטרנט באתר של הקיבוץ הדתי בכתובת: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm

כדי לקבל את הדף בכל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא.

תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: webmaster@kdati.org.il

אתר האינטרנט של תנועת הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il

הקיבוץ הדתי, דובנוב 7, ת.ד. 40015, תל אביב 64732 | טל: 03-607-2777 | פקס: 03-695-7039